

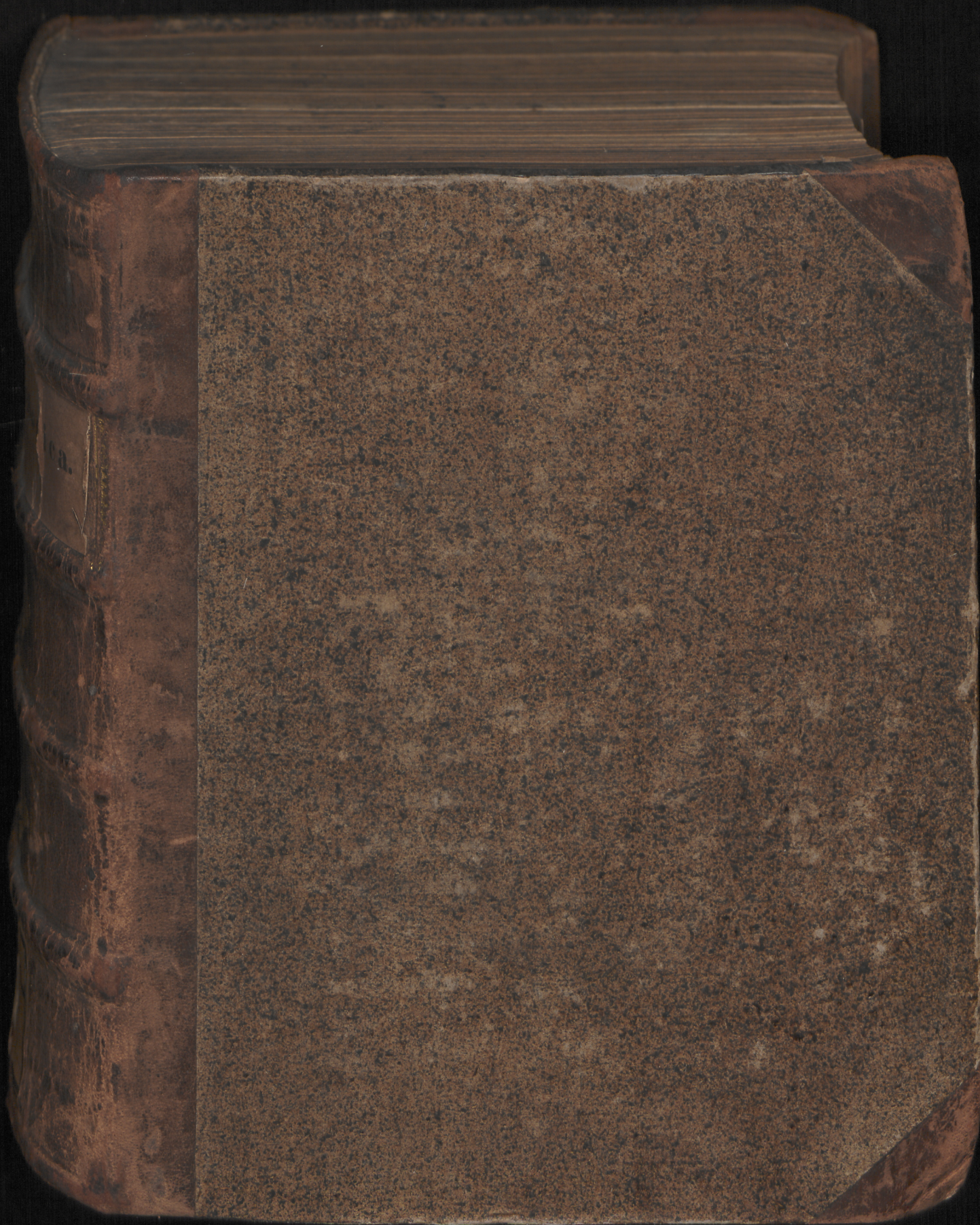
De Qvibvsdam Regvlis Intellectvs

Marpvrgi: Ex Officina Mvlleriana, [1750]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879347090>

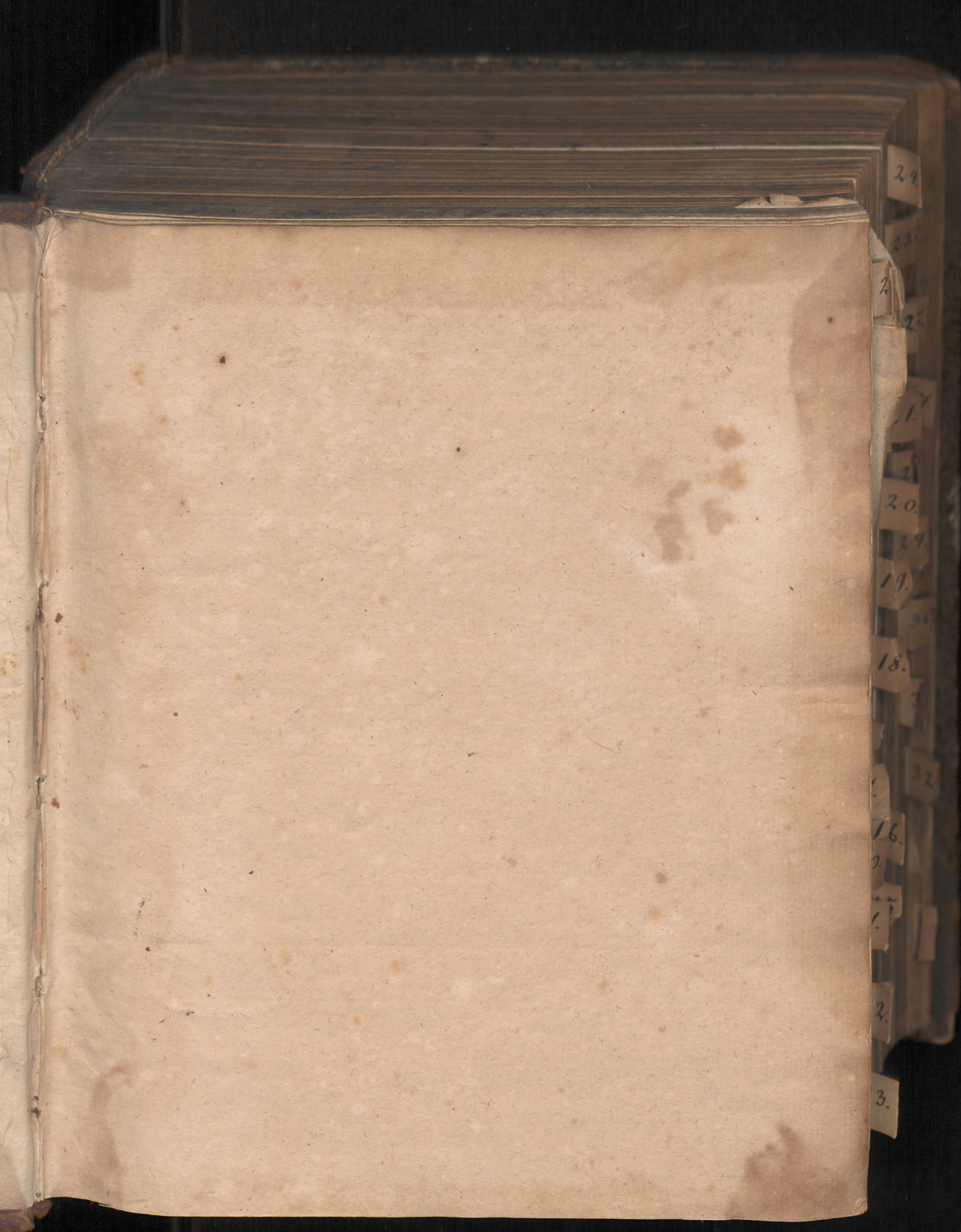
Druck Freier Zugang

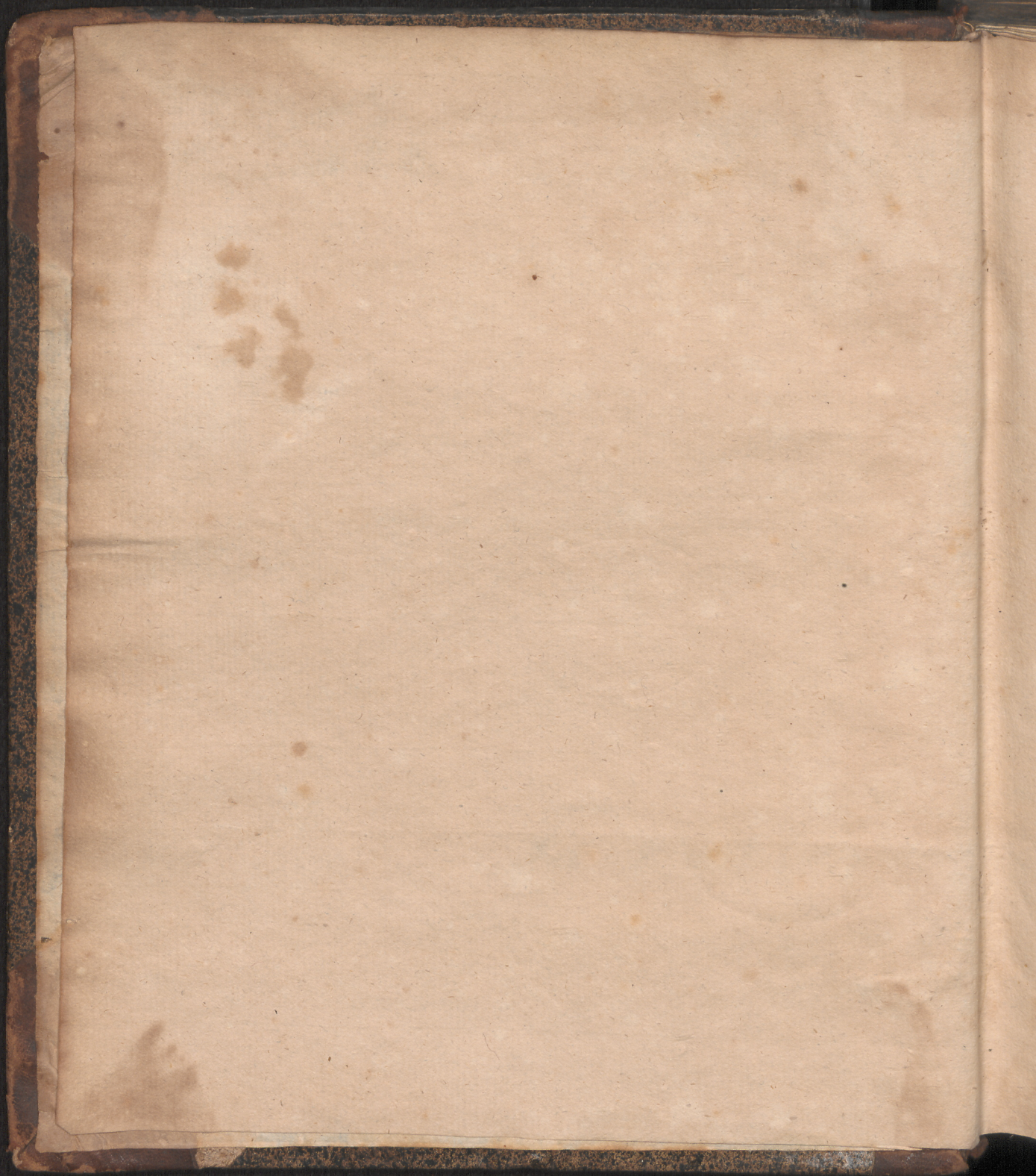

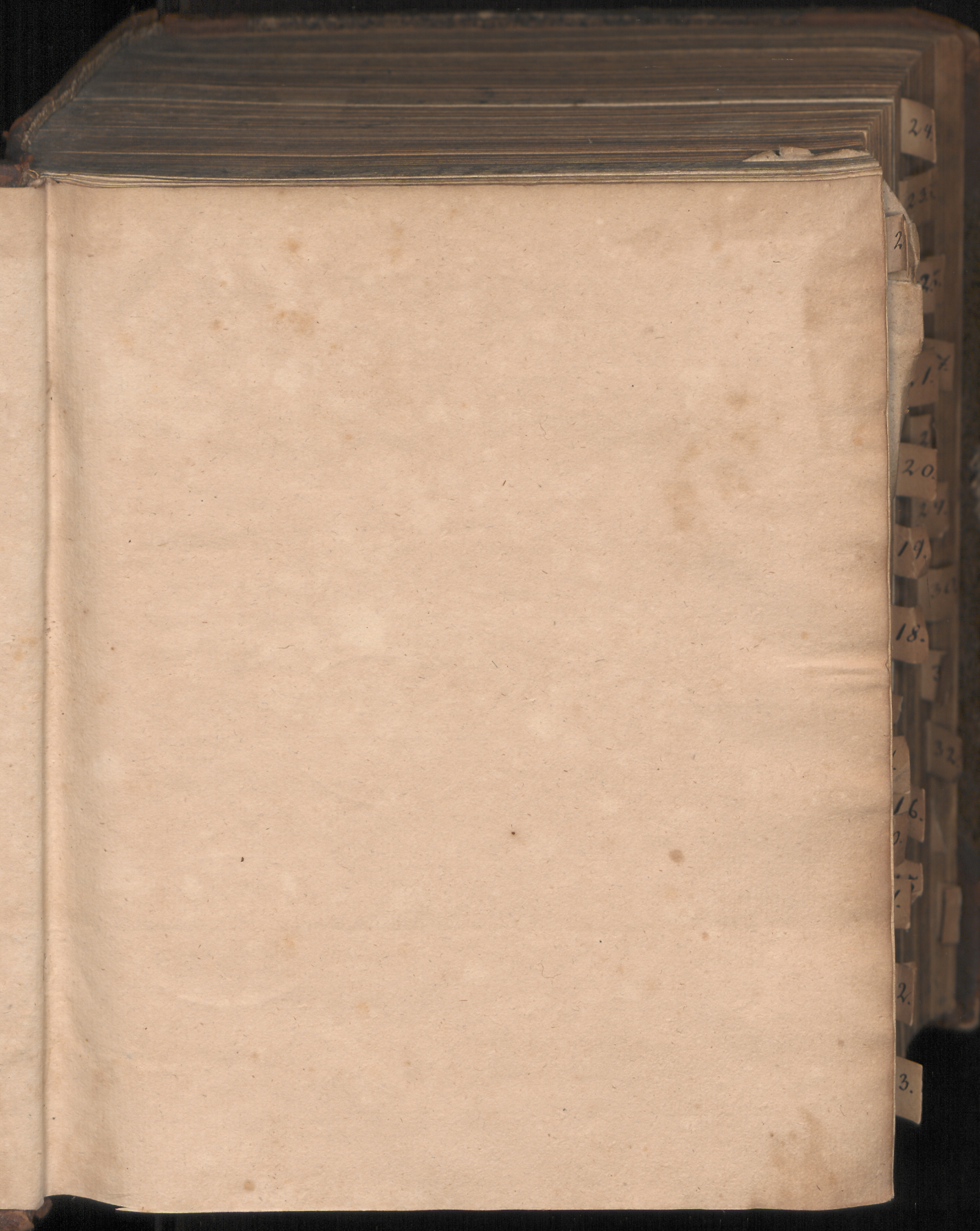

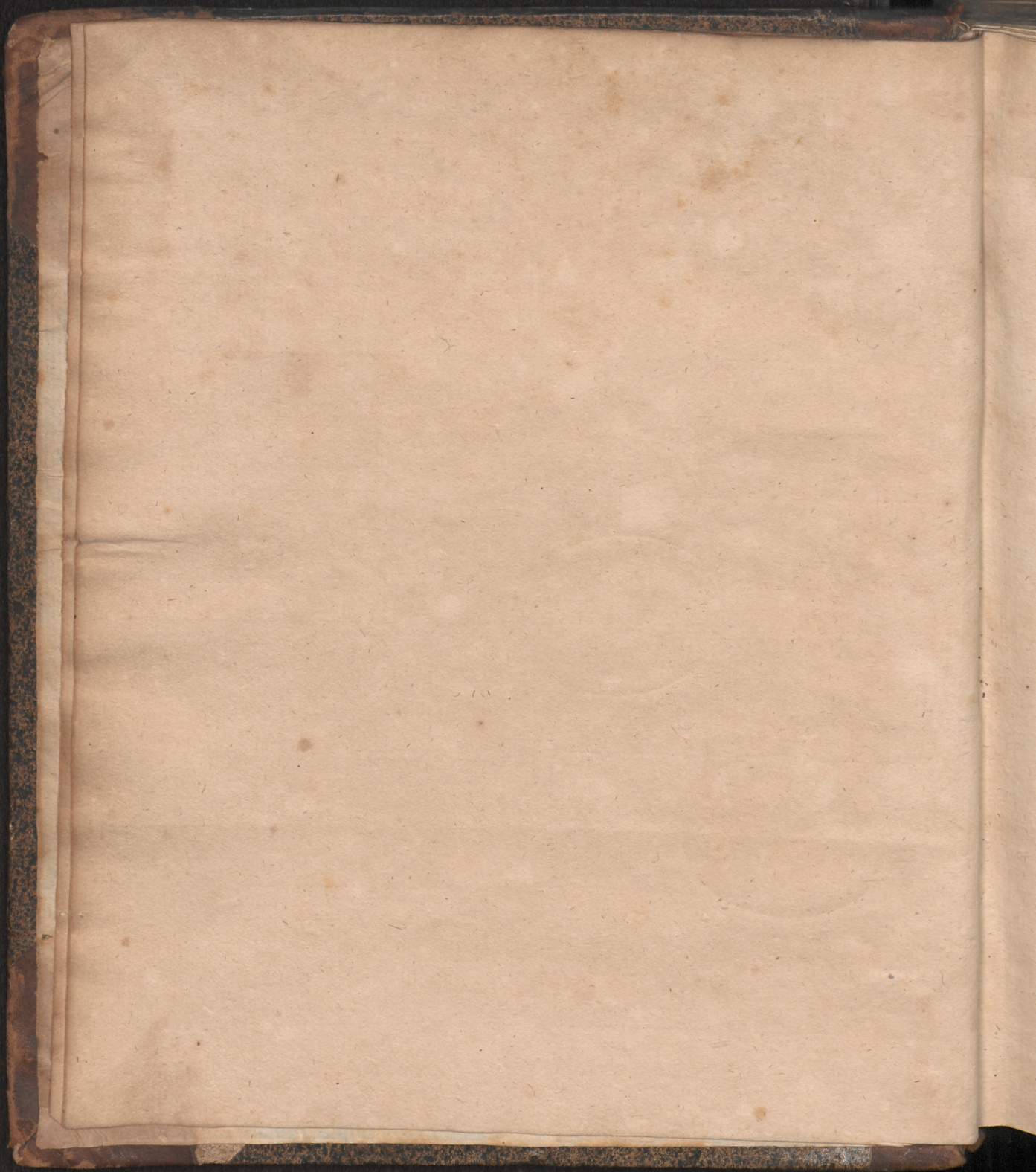
390 a. B.
48. b. 8.

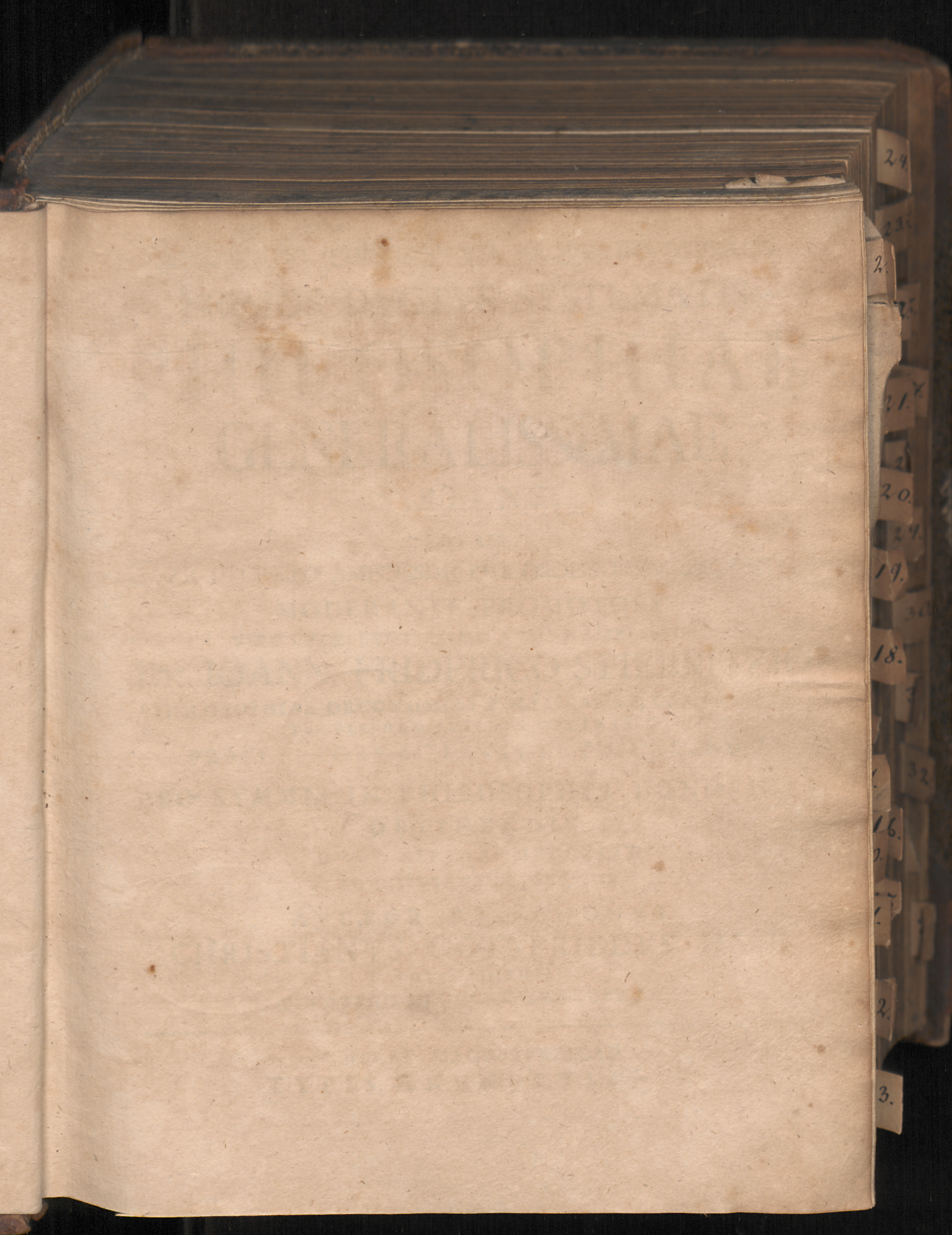
Fa-1092 (s.)

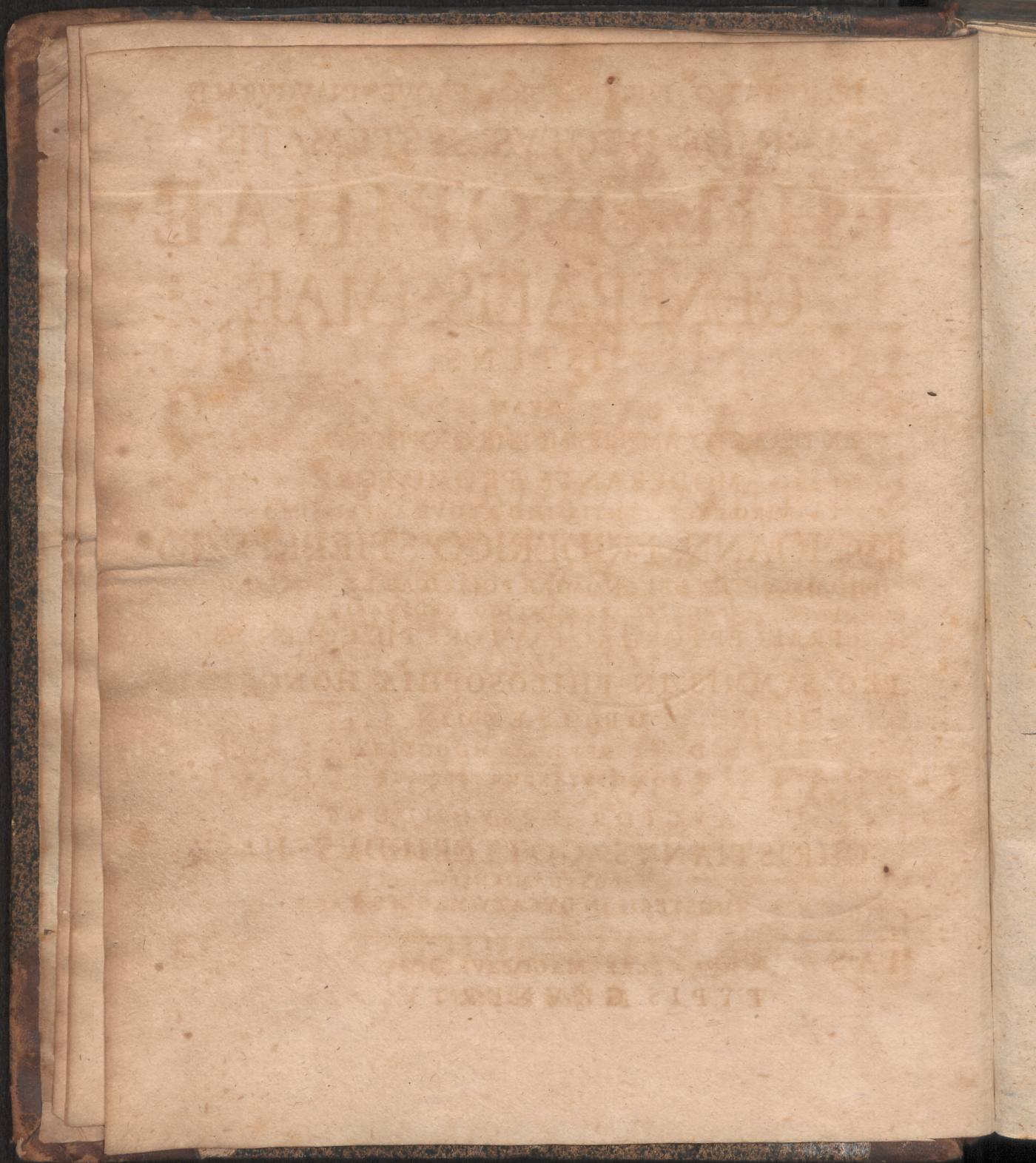

DE
QVIBVSDAM
REGVLIS INTELLECTVS

AVSPICE DEO T. O. M.
ET

SERENISSIMO AC CELSISS. PRINCIPE ET DOMINO
DOMINO

F R I D E R I C O

HASSIARVM LANDGRAVIO RELIQUA
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO

P R A E S I D E

IO. RVDOLPHO ANTONIO PIDERIT

SS. THEOL. LIC. PHIL. D. ET PROF. PHIL. PRACT. ORD.

P. T. ORD. SVI DECANO.

AD DIEM XI. FEBRVAR. MDCCL.
H. L. Q. S.

DISPVTABIT
LEOPOLD CHRISTIAN REHM.
PFIEFFA - HASSVS.

MARPVGI,
EX OFFICINA MÜLLERIANA.

DE
QUIBUSDAM
REGVLIS INTELLLECTVS

AN SPIES DIO T. O. M.
ET
SEENISSIMO AC CEISS. PRINCIPIS ET DOMINO
DOMINO

FRIDERICO
HASSIARVM LANDGRAVIO RELIGV
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO

FRANCISCO
IO. RVDOLPHO ANTONIO FIDELIT
EST THEOLOGIC. PHIL. DIT. PROF. PHIL. LECT. ORD.

AD OMN. XI. FEBRV. MDCCL.

FRANCISCO
LEOPOLD. CHRISTIAN. REHM.

IN ACADEMIA THEOLOGICA HANNOVERENSIS

HANNOVER.

EX OFFICINA MULLERIANA

DE
QVIBVSDAM REGVLIS INTELLECTVS.

§. I.

Animae humanae cogitandi vis, tractu temporis ad ea quidem determinatur, quae sensum externum non ingrediuntur, et ex qua huius vis modificatione exoriuntur cogitationes abstractae, in quibus rerum superiorum a sensualibus separatae existunt imagines; interim, docente experientia, non fit, ut ad rerum superiorum ideas perueniamus, nisi sensu antea anima perciperet varia, a quibus a superiora progreditur: uti haecce in *Psychologicis* notissima sunt.

§. II.

Et sub hac hypothesi vera est regula: *Nihil esse in intellectu, nisi quod certa ratione fuit in sensu.*

§. III.

Itaque anima a sensibilibus progreditur ad minus sensibilia, in specie abstracta. Cum autem comprobante experientia, ab eis, quae immediate a sensualibus abstraxit, ulterius progredi possit anima ad magis superiora, hinc etiam variae abstractarum idearum dantur species, et varii abstractionis gradus. Quaedam enim anima *immediate a sensualibus* abstrahit, ad quaedam autem *non nisi ope aliarum abstractarum* peruenit.

* E. g. Idea *Maris* immediate abstrahitur ab idea *Titii* et *Sempronii* vel alterius virius solum. Ad ideam *Hominis* autem peruenio ope aliarum abstractarum, *Maris* nimirum et *Foeminae*.

§. IIII.

§. VI.

Fieri potest, vt eadem idea, quae respectu harum illarumue rerum, a quibus separata est, *non est immediate*, sed pro sua natura, vno alter ove gradu magis abstracta, aliis suppositis obiectis *fiat immediate abstracta*.

* E.g. Suppositis *Titio* et *Sempronio*, idea immediate abstracta est *Mas*, a qua ad ideam *hominis* progreditur anima. Si autem *Titium* et *Martham* supponas: idea immediate abstracta est *Homo*, et magis superior *Animal*. Ita *Ens* naturaliter est idea maxime superior. Quod si autem eandem a *Spiritus* cuiusdam *indiuui* et *Corporis* *itidem indiuui* idea abstraxeris, maxime inferior respectu horum obiectorum erit.

§. V.

Si ea, quae (§. 3. et 4.) dicta sunt, inter se contuleris, deprehendes:

- 1) *Ideas immediate abstractas non vnus esse naturae, sed alteram altera esse superiorem:*
- 2) *Gradatim autem animam procedere, si a maxime similibus et quae vno tantum caractere differunt, ideas abstrahit:*
- 3) *Quamcunque ideam superiorem eodem modo, vti quaecunque inferior, immediate abstrahi et itaque in imaginibus sensualibus exhiberi posse.*

§. VI.

Fieri potest, vt cum alio ideas abstractas communicare velis. Patet autem, quod hac ratione, si in aliis cognitionem rerum vniuersalem excitare intendis, *non nisi ope inferiorum et quidem per gradus commode* adscendatur (§. 5.). Difficiliter igitur alteri haec vniuersalis cognitio implantatur, nisi gradum cognitionis, quo alter actu utitur, determinare, et pro gradu huius cognitionis ad ea obiecta descendere pote-

REGVLAE INTELLECTVS. 11.

poteris, a quibus in praesentiarum idea alias per multos gradus peruestigabilis, immediate abstrahenda est. Non igitur mirum videri potest, quod cognitio rerum vniuersalis, in se facillima, atque animae humanae maxime conueniens, tot homines, propria eorum culpa terreat, et tot difficultatibus circumsepta videatur; id quod aliter fieri nequit, quando, nullo ordinis veritatum habito respectu, et non adhibito principio rationis sufficientis, veritates communicare cum aliis intendat quispiam.

§. VII.

Eximium hanc methodum, cuius (§. praeced.) mentio facta est, praestare vsum, vnusquisque facile inueniet, qui eadem vsus fuerit. Ea enim lege, cognitionem rerum vniuersalem deprehendes simul in exemplis, quae non plus continent, quam ad explanandam notionem vniuersalem requiritur, hancque quasi solam in imaginibus indiuidualibus delineatam inuenies; Id quod ad excitandas hominum animas, maximae et indispensabilis plane est vtilitatis.

§. VIII.

Mathesin, praecipue *puram* huic addiscendae methodo multa adferre commoda, conuicti sumus. Praeter alia enim infinita, normam praetice docet, quomodo ideae in indiuidualibus exemplis vniuersaliter delineandae sint, et quomodo ab ideis maxime abstractis ad earum facillimam in aliis efficiendam repraesentationem descendere debeamus.

§. VIII.

Vt eiusmodi methodum, magis quam proh dolor fit, excolerent futuri veritatum doctores, praecipue in Dei Vineam operarii, merito optandum est. Ipsa cum his praeiuit exemplo suo sacra Scriptura, ita etiam

etiam haec methodus ad tractandas animas simpliciores, et euehendum easdem ad cognitionem sublimiorem, quam aptissima est. Simul in eo latet summae istius sapientiae signum atque indicium, quia Spiritus sanctus in inspirando Scripturam usus est.

§. X.

Ponatur *Syllogismus Figurae primae*, cuius medius terminus exprimit ideam, termini minoris idea inferiorem; *tunc utraque praemissarum potest esse particularis.*

* E.g. Quidam Homo est Mas. *Atqui:* Quoddam Animal est Homo. *Ergo:* Quoddam animal est Mas.

§. XI.

Secundae Figurae ponatur syllogismus. Contra ordinariam regulam omnes praemissae fiant affirmativae, et terminus minor contineat ideam, quae superior est ea, quae in termino maiori expressa; tunc *ex meris particularibus aliquid sequitur.*

* E.g. Quidam Homo est Mas. *Atqui:* Quoddam Animal est Mas. *Ergo:* Quoddam Animal est Homo.

§. XII.

In eadem Figura fiant omnia, ut (§.XI.) dictum est, praeter id, ut negatio nunquam referatur quae talis ad Medium terminum, cuius ratio ex natura secundae Figurae facile patet. Tunc, siue utramque siue alterutram praemissarum negatiuam feceris, *merae particulares bonam creabunt consequentiam.*

* E.g. Quidam Non-homo est Mas. *Atqui:* Quoddam Animal est Mas. *Ergo:* Quoddam Animal est Non-homo. Seu: Quidam Homo non est Mas. Quoddam Animal est Mas. *Ergo:* Quoddam Animal non est Homo. *Sic quoque:* Quidam Homo est Mas. *Atqui:* Quoddam Animal non est Mas. *Ergo:* Quoddam Animal non est Ho-

REGVLAE INTELLECTVS. VII

Homo. *Et.* Quidam Homo non est Mas. *Atq.* Quoddam Animal non est Mas. *Ergo:* Quoddam Animal non est Homo.

§. XIII.

Si in *Figura tertia* atque *Galenica*, quae *Quarta* est, Terminus Minor constituitur idea Termini Maioris superiore, tunc itidem *ex meris particularibus aliquid consequitur*.

* E. g. Quidam Mas est Homo. *At.* Quidam Mas est Animal. *Ergo:* Quoddam Animal est Homo. *Item:* Quidam Homo est Mas. *Atqui:* Quidam mas est Ens existens. *Ergo:* Quoddam Ens existens est Homo.

§. XIII.

Neque obuerti potest, quod eiusmodi argumentationes *ex accidenti verae nominari debeant*. Nam, ut taceam, quod nullus casus secundum regulas adductas positus, excipi queat, etiam ratio sufficiens ex ipsorum syllogismorum formis, adduci potest, propter quam legitime ex meris particularibus, allegato modo dispositis, concludatur. In omni enim *Figura*, Terminus minor subiectum, Maior vero praedicatum conclusionis constituit. Vbiuis itaque secundum regulas descriptas, ab idea superiori ad inferiorem concluditur, id quod per se quatenus vtramque similitudo quaedam intercedit, non impediens regulis Logicis, fieri potest. Cum praeterea, vi constructionis, Medius Terminus sit vtriusque Termini tam Maioris quam Minoris character, iisdem particulariter sumtis, certissime nulla est contradictio, quin ab eo quod est ideae superioris ad quaedam obiecta relatae character, particulariter ad inferiorem concludi possit. Quae

VIII QVAEDAM REGVLAE INTELLECTVS.

Quae praeter alias sine dubio est ratio, quare *Veteres Logici quidam*, hanc regulam: *ex meris particularibus nihil sequitur*, non ausi sunt *uniuersaliter sumere*. Vid. SCHEIBLERVS in *Tract. Log. de Syllogismis Cap. II. IX. 13.* Alias regulas hanc materiam concernentes, in aliud tempus repono.

§. V.

Recte celeb. DARIESIVS in *Log. §. 255. Cor. II.* adserit: Regulam: *ex puris negatiuis propositionibus nihil sequitur*, non vltius valere, nisi negatio propositionem negatiuam ingrediens, praecise ad copulam referatur: tunc autem medium terminum vel esse in diuersa suppositione, aut terminorum diuersorum praemissarum quendam, in alia esse suppositione in praemissis, quam in conclusione. Hac vero sub determinatione *vitium consequentiae* magis diuersae terminorum suppositioni, quam propositionum negationi tribuendum est. Itaque et Regula: *propositio primae figurae minor semper sit adfirmans* contra omnem exceptionem non valet. Vid. DARI. l. c. §. 263. Schol. I.

§. XVI.

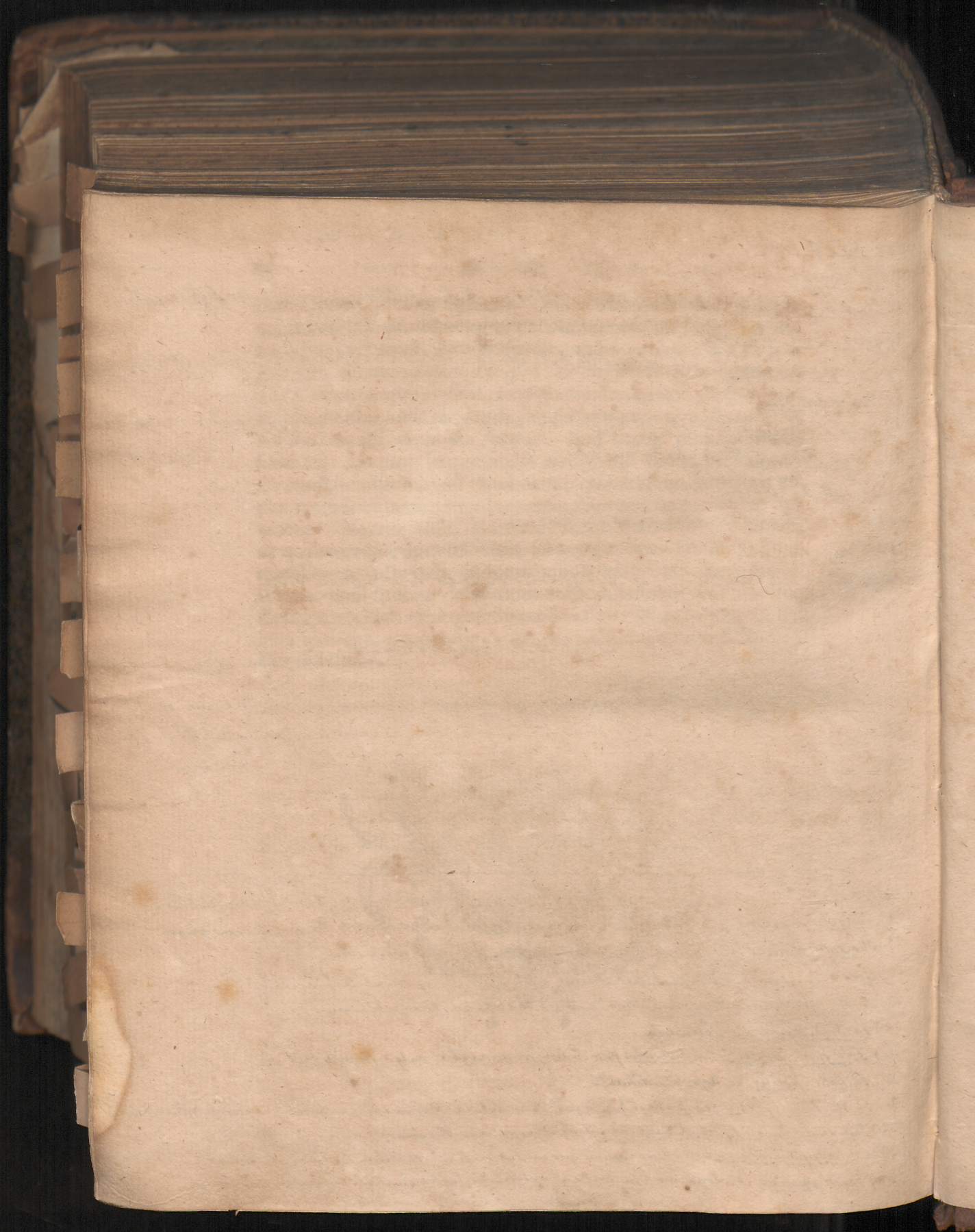
Hanc posteriorem regulam determinabo: Si *propositio maior est adfirmans*, minor non potest esse *negans*. Si maior est *negans*, minor potest esse *negans*. At minoris adfirmatio tunc quoque non implicat.

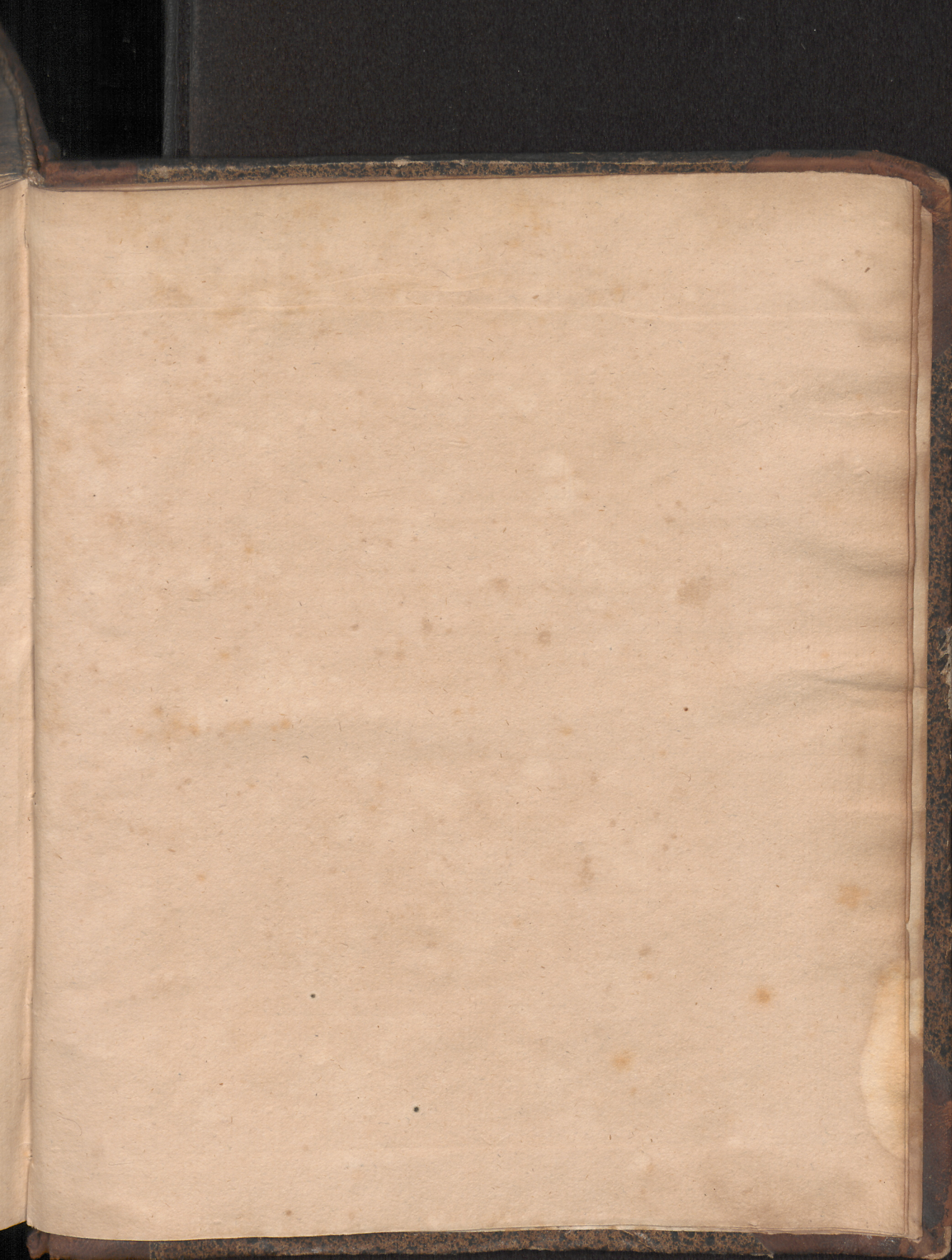
Rationem huius regulae quilibet rem perpendens facile concipiet.

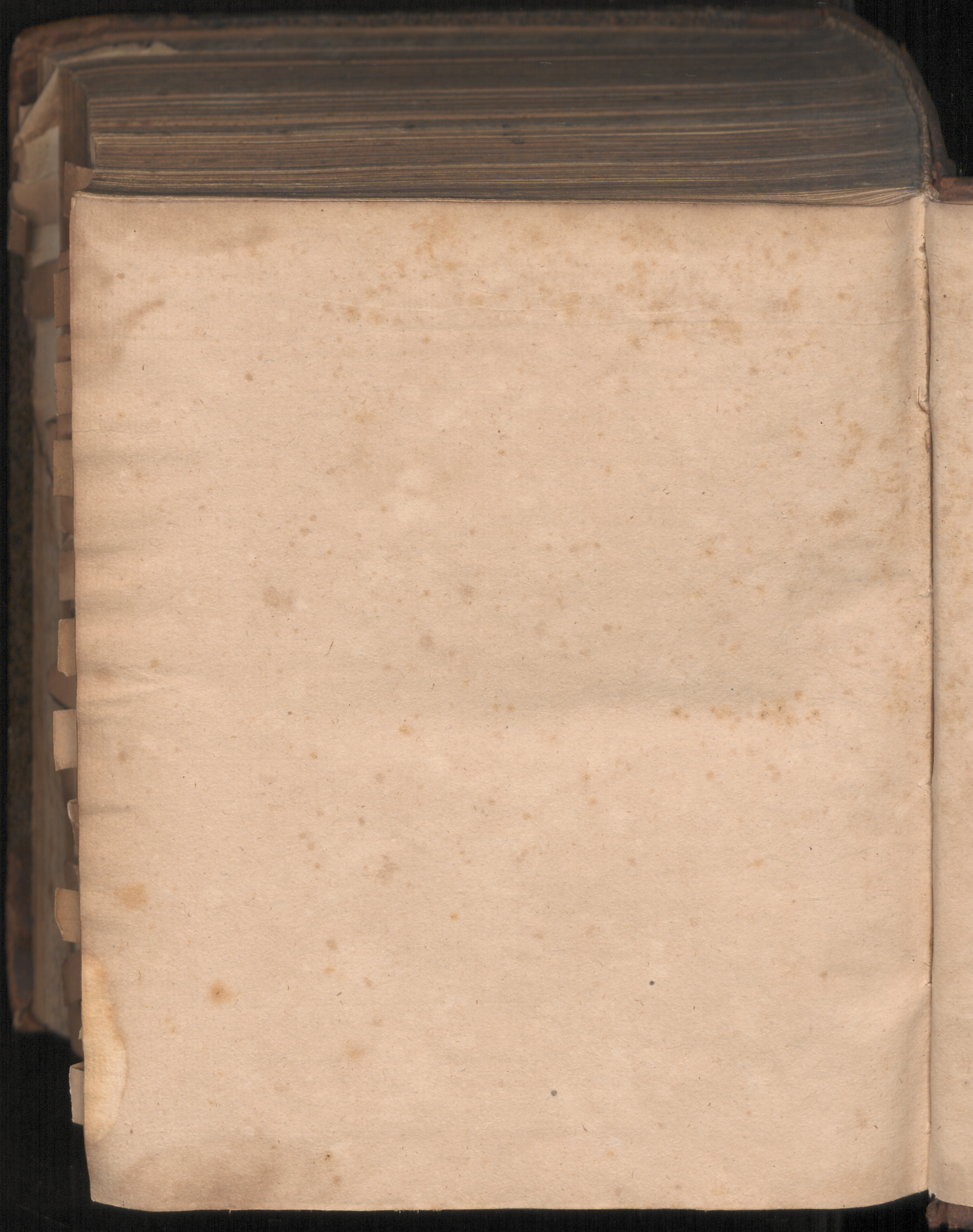

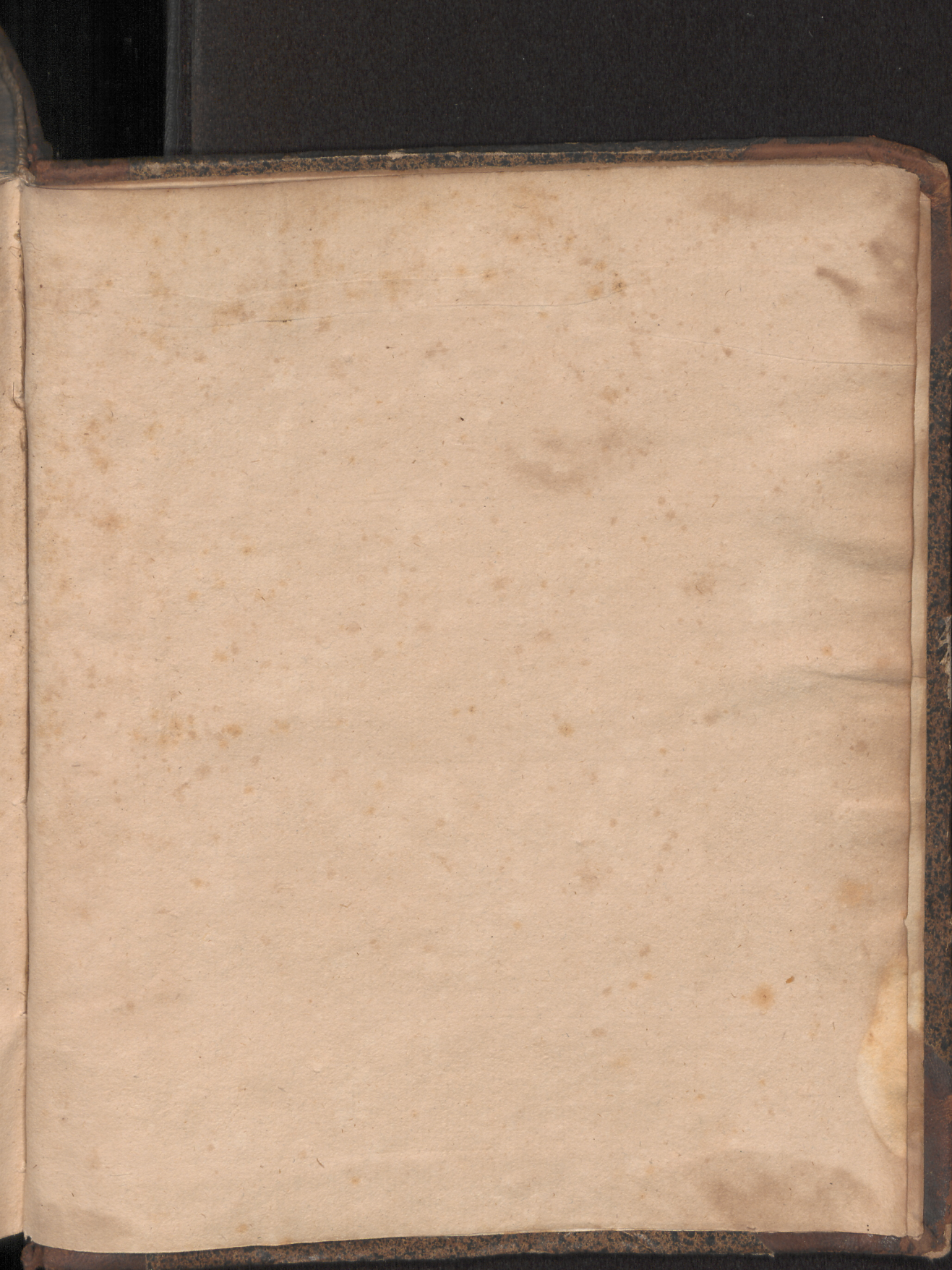
Index.

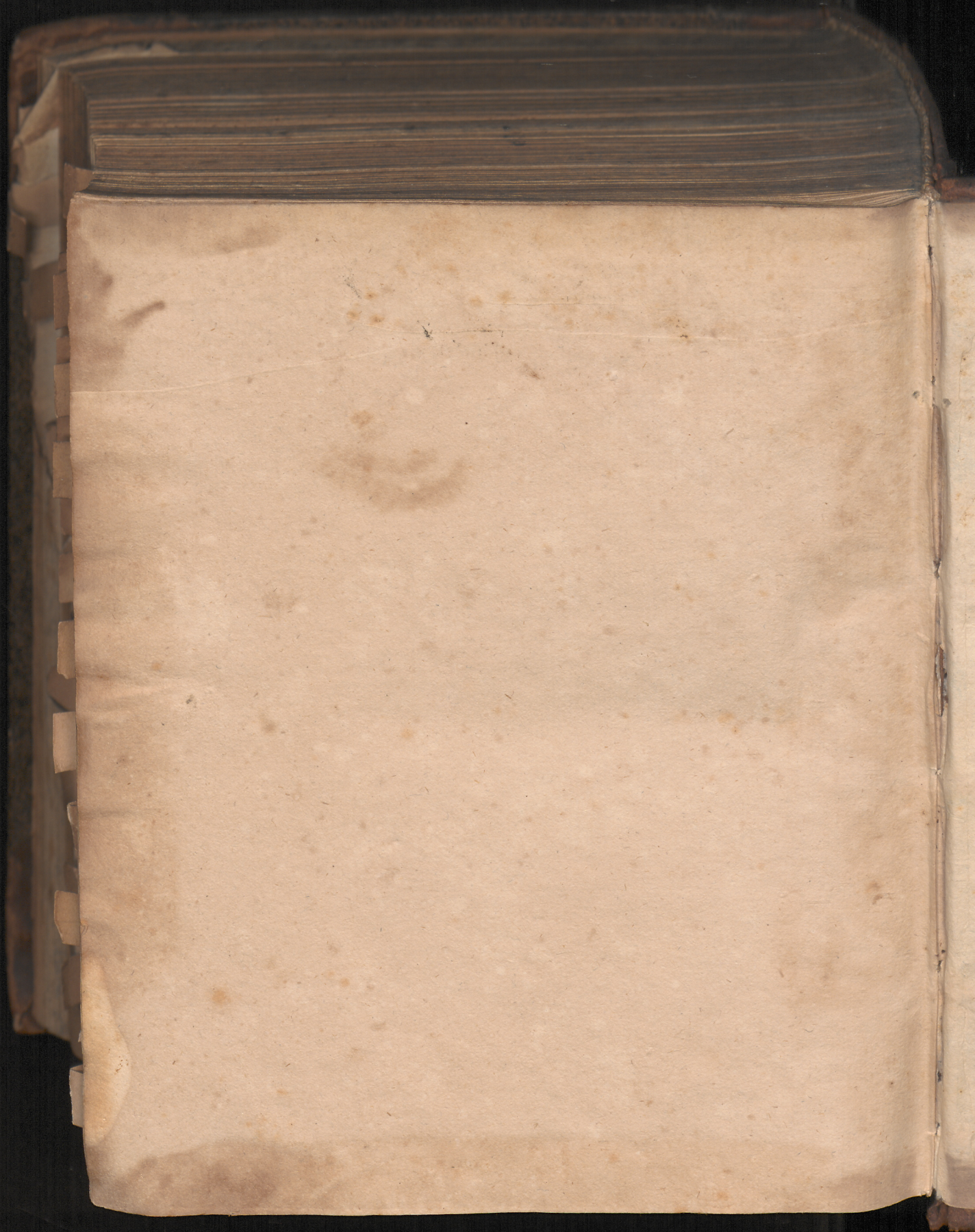
- 1.) Christ. Gottfr. Hase (J. P. F. Schütz) Primi ductus Systematis Philosophiae generalis prima.
- 2.) Petr. Forstkalder Dubia de Principiis Philosophiae recentioris.
- 3.) Christ. Aug. Cuiusius de Usu & Limitibus Principii Rationis Determinantis, vulgo Sufficientis.
- 4.) Georg. Bernh. Bülfingeri Articuli generales de Axiomatibus Philosophicis.
- 5.) Joh. Christoph. Dickeri (J. P. A. G. Baumgarten) Exercitia demonstrandi in nonnullis syllogismi affectionibus.
- 6.) Atharn. Joh. Biele de Vera & nimia Similitudine Elementorum.
- 7.) Christ. Henr. Hase de Anima humana non medi generis inter simplicem & compositam substantiam.
- 8.) Godofr. Ploucquet de Materialismo.
- 9.) Gregori. Nic. Bagge de Vero inter Sensationem & Cogitationem differimine.
- 10.) Joh. Guil. Schaubert de Solarum in aethera Conservatione.
- 11.) Joh. Rud. Ant. Piderit de Quibusdam Regulis Intellectus.
- 12.) Joh. Molten (J. P. F. A. Piderit) de Abstractionis mentalis Constitutione & Usu.
- 13.) Jan. Bergmarch (J. P. P. Ahlwardt) de Experientia vitæ circa eam generalioribus.
- 14.) Joh. Gottl. Zornius (J. P. F. Reuschii) de Imperio Voluntatis in Intellectum.
- 15.) Godofr. Ploucquet de Natura Affectuum.
- 16.) Georg. Bernh. Bülfinger de Principiis quibusdam discendi Regulis ex comparatione corporis & animi erutis.
- 17.) Christoph. Zach. Habdank Schubowius de Pugna analogorum modorum cum unitate determinabilitatis in Deo.
- 18.) Joh. Christoph. Dommerich de Appropinquatione Dei ad creaturas omnipresensiam eis non tollente.
- 19.) Joh. Frid. Wittenkampff (J. P. G. G. Keuffelii) de Fato Turcico.
- 20.) Nic. Barkeij de Admirabili Operum Divinorum Harmonia.
- 21.) Joh. Jan. Titius de Neversaria Investigatione finium Divinorum circa res naturales.
- 22.) Joh. Georg. Hohenhauser de eo quod in Vita piorum longa & brevi Beneficium Divinum est.
- 23.) Joh. Gottl. Bachmannus de Genuino charactere Legum Divinarum positiviarum universalium.
- 24.) Georg. Frid. Hertzberg (J. P. G. F. Keisers) Demonstratio: Penas Divinas bonitati Dei non esse contrarias.
- 25.) Otto Just. Wafel. Heese (Prof. Erd.) de Voluptate cum Religione conjuncta.
- 26.) Gregor. Langemack de Obligatione hominis ad Religionem ex voluptate querenda.
- 27.) Andr. Grimbey de Obligatione hominum ad querendam Revelationem.
- 28.) Joh. Frid. Hagen de Felicitate.
- 29.) Frid. Just. Tenzel (J. P. G. S. Nicolai) de Submissione mentis, vulgo Humilitate.
- 30.) Joh. Gottl. Segerer de Aequitate Naturæ.
- 31.) Joh. Jac. Platt (J. P. F. C. Spangenbergii) de eo quod turis Natura est circa gradus prohibitos & eorumdem dispensationem.
- 32.) Just. Sam. Wagner (J. P. F. A. Haackmanni) de Officiis erga Regnantes.
- 33.) Joh. Adolph. Hartmann de Officio eorum, qui cum Adversariis veritatem communicare volunt.
- 34.) Joh. Opovini Apologia pro usu doctæ Similitudinis contra Scepticos adversus Corporum.

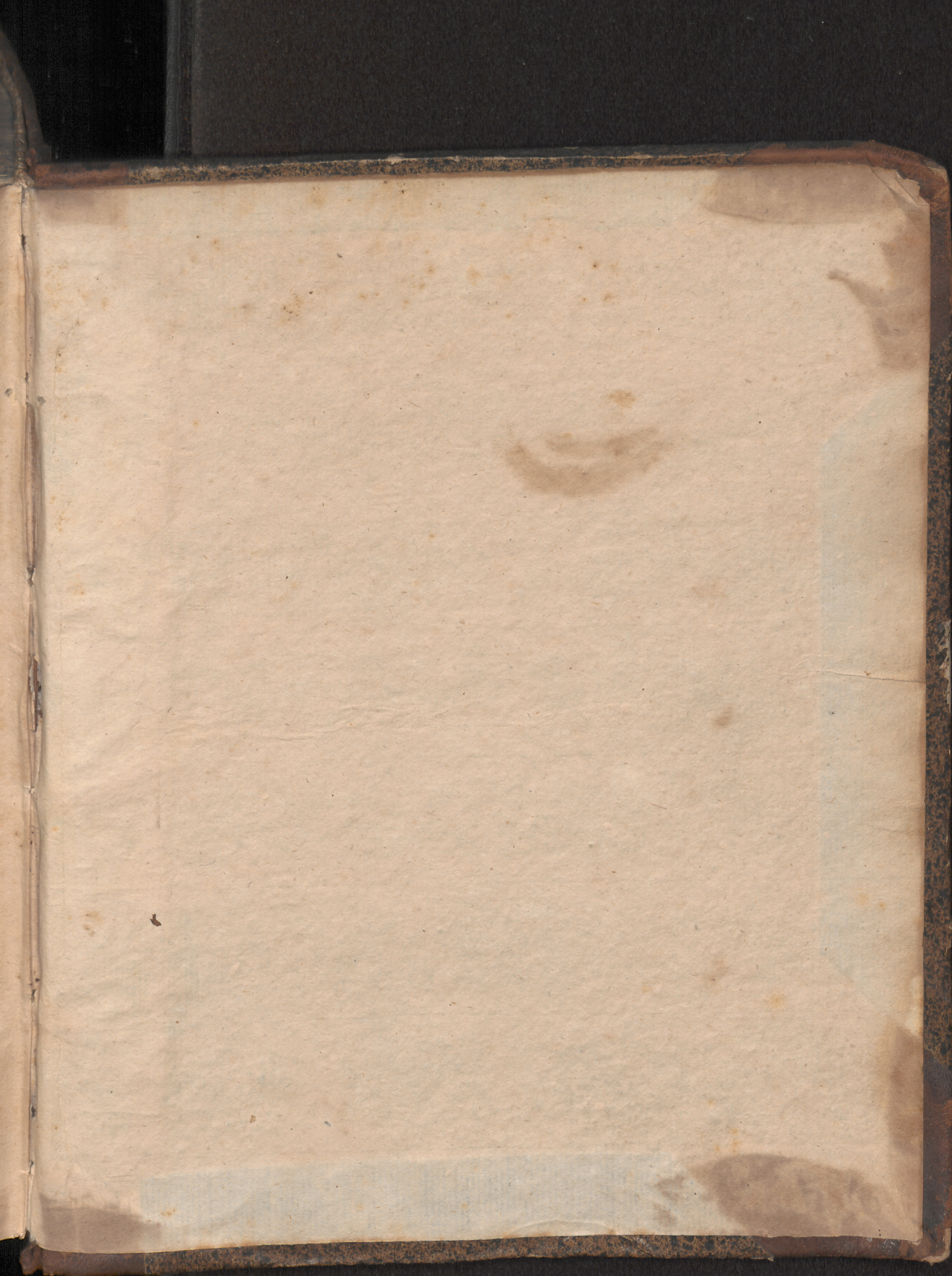

(13)

§. 47.

Mediator existere potest §. 44, & existere speratur §. 46 sed, an Deus voluerit eum existere & quibus omnibus conditionibus sit Mediator, si existit, ignorat ratio (per exper.)

§. 48.

Actus, quo Deus hominibus voluntatem suam de Mediatore hominum significat dicitur *Revelatio*.

Schol. Summus hic revelationem objective pro rebus ipsis, quæ significantur a Deo.

§. 49.

Deus est autor hujus mundi §. 10, ergo hominis §. 7. Sch. ergo ipsius rationis humanæ. Deus autor revelationis, si quæ existit §. 48, ergo ratio & revelatio consentient §. 13. 14. 11, ergo, cum ratio doceat Mediatorem subire pœnas peccati §. 45. revelatio idem docebit; sed ex hoc unice non evincitur existentia veræ revelationis §. 47; ideo accedat id unde convinamur de origine Divina §. 48, h. e. Confirmanda erit eventu quodam supernaturali siue miraculo, omnis ut formido falsitatis exulet & ut vera sit revelatio.

§. 50.

Si existit Mediator vult Deus homines pœnis liberatum iri §. 45, hoc, si illis in hac vitâ proderit, cognoscant §. 43, ergo sub hac conditione necessaria est revelatio §. 48, ergo, cum probabile sit Mediatorem existere §. 46, & saltem existere possit §. 44, idem valet de illa.

Schol. Ex historiis constat, semper inter homines jactatas fuisse revelationes.

§. 51.

